

7. Khaybulaev M.KH. (2009) *Sushchnost samostoiatelnoi raboty studentov u ejo vydy* [The essence of independent work of students and its types.]. Makhachkala.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МЕДВЕДОВСЬКА Оксана Геннадіївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка.

Наукові інтереси: інформаційні та комунікаційні технології в навчальному процесі педагогічних університетів.

ПІРХАНОВ Нурягди Амановіч – здобувач кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка.

Наукові інтереси: інформаційні технології в навчальному процесі педагогічних університетів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MEDVEDOVSKAYA Oksana – candidate of physical and mathematical sciences, associate professor of the Department of Computer Science A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, Ukraine.

Circle of research interests: information technologies in the teaching process of pedagogical universities.

PIRKHANOV Nuryagdy Amanovich – applicant of the Department of Computer Science A.S. Makarenko Sumy State Pedagogical University.

Circle of research interests: information technologies in the educational process of pedagogical universities.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2020 р.

УДК 37.015.311:11.022.1:378

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-191-116-119

МИРОНЕНКО Наталя Василівна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3118-954X>
e-mail: mironenko2802@ ukr.net

ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО ІМІДЖУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Власний стиль та сформований особистий імідж – важливий здобуток для кожної особистості. Особистий імідж являє собою унікальний інструментарій, який уможливує вибудову взаємин кожної особистості із її оточенням. До особистого іміджу належать не лише зовнішній візуальний образ людини, а й спосіб її мислення, дії, вчинки, вміння комунікувати, слухати, грамотно говорити та писати.

Особистий імідж – це виплеканий образ кожної людини. Людина не може не мати іміджу. Її особливий стиль ходи, поведінки, мовлення є результатом освіти, темпераменту та умов життя, але який одяг вона одягає є результатом її вибору.

Особистий імідж є симбіоз складного набору зовнішніх і внутрішніх факторів, що і складають само імідж, бажаний і необхідний імідж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За всі часи існування людства проблема іміджу людини стояла у центрі мислителів, дослідників. Її вивчали Аристотель, З.Фрейд, М.Вебер, В.Шепель, М.Михальченко, І.Кресіна, Д.Табачник, Д.Видріна, С.Ніколаєнко, В.Радул, Г.Дашутін та ін.

В цьому ракурсі в частині формування іміджу керівника виділяється його психологічна особливість, де гостро виокремлюється міжособистісне іміджеве сприймання індивідумів. Важливими тут є дослідження О.Бодальова, О.Рацула, Г.Костюк, Л.Браун, М.Вудкока, Д.Фрасера та ін.

Нині досить гостро в українському суспільстві стоїть проблема політичного іміджу Президентів, народних депутатів, громадських діячів. Це яскраво проявляється в ході виборчих кампаній, де залучаються PR-засоби. Вітчизняні учені В.Кремель, В.Бебика, О.Мороз, Г.Почепцова, О.Потеха досить ґрунтовно розглянули дане питання у своїх працях.

Студентська молодь цікавить технологія аналізу проблеми формування лідера. В цьому плані варто звернути увагу на праці Б.Кухти та Т.Хомуленка.

Філософи В.Адрущенко, І.Зязюн окремо виділяють категорію іміджу і розглядають її з методологічної точки зору.

За майже 30 років існування незалежної України окремо виділилася проблема іміджу в сфері державного управління, яку вдало аналізують С.Ніколаєнко, Ю.Харченко, Ю.Сурмін, І.Гофман та ін.

Мета статті – здійснити аналіз питання проблеми формування іміджу майбутнього сучасного вчителя, який буде спроможним завоювати авторитет в молоді в ході навчання дисципліни «Технологія побутової діяльності».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися методи: теоретичний аналіз наукових джерел, синтез, узагальнення інформації, моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. І.Волинець ґрунтовно дослідила формування особистісного іміджу сучасного педагога

загальноосвітнього навчального закладу [7], передавши свій дослід у однойменній статті.

Дослідники І Размолочикова, І. Ніколаєску, М. Сперанська-Скарга простежили формування іміджу у новій українській школі (початкова ланка), яку пов'язали з роллю соціального педагога, учителів філологічних спеціальностей.

О. Булатова окремо виокремила діяльність сучасного педагога закладу загальної середньої освіти в частині формування іміджу учителя-новатора [2]. На нашу думку її праця є актуальною і цікавою.

Вже під час першої зустрічі з людиною формується певне уявлення про неї. Часто саме перші враження відіграють визначальну роль в оцінці особистості оточуючими. Для відтворення в своїй уяві образу певної людини має значення кожна деталь у його поведінці: рух голови і очей, погляд, рукостискання, манера говорити і одягатись тощо. Саме тут мова йде про свій власний імідж як образ суб'єкта, що виникає безпосередньо в процесі вербального чи невербального спілкування з людиною.

Проаналізувавши праці дослідників ми окреслили важливі на нашу думку засоби створення позитивного образу вчителя. Йдучи на урок до дітей молодшого, середнього чи старшого віку учитель має бути обізнаний з закономірностями сприйняття його в кожному із таких соціумів. Мається на увазі стиль поведінки, зовнішній вигляд, який доповнюється зачіскою, одягом, макіяжем, культура мовлення, уміння використовувати ефективно жести, міміку, голос тощо. Слід розрізняти ідеалізований образ успішного учителя і взаємодія з ним особистості учителя і досягти стабільності у взаємодії з класом, групою, товаришами.

Перша половина народного прислів'я гласить: зустрічають по одязі! є незаперечним фактом. У першому враженні домінуючими є зовнішній вигляд, манери поведінки, мова спілкування, погляд очей, культура поведінки та ін.

А друга половина продовжує – а проводжають по уму. Тому коли йде мова про імідж учителя, вихователя, то мова йде про особистість, у якій має бути сконцентровано систему як ключових та предметних компетентностей, так і власний імідж, зовнішній образ, загадковість, маскувальна здатність. В цілому має місце як внутрішні, так і зовнішні особливості і склад особистості.

Працюючи ректором Полтавського державного університету І. Зязюн запровадив школу педагогічної майстерності, в основу її принципів було покладено наступні вимоги: одягатися з урахуванням індивідуальних особливостей, прийнятого в суспільстві стилю, вимог культури та особливостей діяльності; володіти собою, оцінювати свої почуття в конкретній ситуації, психічний стан вихованців, обирати потрібну тактику дій відповідно до педагогічних завдань; володіти голосом, тоном, темпом, ритмом педагогічного мовлення; володіти жестами і мімікою; уміння ходити, стояти, сидіти; володіти навичками психотехніки (уміння

застосовувати знання про психіку людини для розв'язання практичних завдань) [6, с. 24-36].

В історії педагогіки О. Піскунова зазначається думка А. Дістервега: «Найважливішим явищем у школі, самим повчальним предметом, самим живим прикладом для учня є сам учитель» [7, с. 16]. Тому, постаючи перед класом, учитель має бути впевнений, що імідж його відповідає вимогам тих, кого він навчає.

Дослідник О. Нурієв цитує А. Макаренка: «Я повинен бути естетично виразним, тому я жодного разу не вийшов з непочищеними чобітьми або без пасака. Я теж повинен мати якийсь шик, у міру сили та змоги, звичайно. Я не допускав у клас учителя, якщо він був неохайно одягнений...» [4, с. 34]. А також: «Я теж повинен бути таким радісним, як колектив. Я ніколи не дозволяв собі мати сумне обличчя. Навіть коли в мене були неприємності, коли я хворий, я повинен уміти не виявляти цього перед дітьми» [4, с. 23].

За висновком М. Д. Прищак та О. Й. Лесько в книзі «Психологія управління в організації». Отже, можна говорити про те, що створення власного іміджу людини не зводиться лише до створення зовнішнього образу, який може маскувати реальну сутність людини. Зовнішній вигляд – це лише стиль, обумовлений внутрішнім складом особистості.

Дослідники виділяють етапи формування іміджу особистості. До першого з них вони відносять рівень власної самооцінки, що в основному визначає стиль взаємодії з іншими людьми. Вони виділяють: занижену, завищену самооцінку. Перша безумовно занижена, що сковає особистість. Завищена є шляхом до самоізоляції від колективів, вона приводить до необ'єктивної самооцінки. В зв'язку з цим ми пропонуємо ввести поняття зваженої самооцінки, формування правил формування якої є завданням викладачів, що виховують майбутніх фахівців педагогічної освіти.

М. Д. Прищак та О. Й. Лесько виділяють зовнішні та внутрішні чинники формування іміджу: «Зовнішні чинники іміджу: зовнішній вигляд: одяг, аксесуари одягу, зачіска, макіяж; гарні манери: належні жести, пози, постава, хода; виразність міміки та вміння нею керувати; вміння використовувати простір для спілкування тощо. Внутрішні (психологічні) чинники іміджу: мистецтво подобатися людям; вміння правильно спілкуватися; наявність необхідних для позитивного іміджу якостей особистості; вміння розуміти людей та впливати на них тощо. Внутрішні (етичні) чинники іміджу: чесність; порядність; повага до підлеглих, партнерів; вірність даному слову; здатність ефективно взаємодіяти згідно з діючим законодавством, встановленими правилами і традиціями тощо» [8].

Відомий дослідник Е. Семпсон підкреслював, що особистий імідж виховується за наявності внутрішніх і зовнішніх чинників. Це погляд особистості на самого себе на власне «Я». В цілому таке можна назвати само іміджом. Оточуюче середовище створює просторовий імідж. Він може мати характер як позитивного

сприймання, так і негативного. Все залежить від статусу цього простору.

О. Нуреева та О. Скворчевська стверджують, що є зразок (модель) іміджу людини ділової. Інколи говорять за міжнародний стандарт такого іміджу, хоч його критерії не описані, він визначений традиціями [4]. Сутність його в прояві практичної демонстрації впевненості за будь яких умов, задоволення собою, життям і оточенням.

В. Волинець доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності Інституту філології університету «Україна» досліджувала поведінку особистості в якості переможця та успішної людини. На основі аналізу досліджень вчених ми сформували індивідуальний імідж особистості. В центральній частині виділено 9 основних його компонентів, рис. 1. Кожен компонент характеризується показниками, які виділено у вертикальних стовпчиках.

Рис. 1. Структура індивідуального іміджу особистості

Власний імідж – важлива складова професійного іміджу. Це пов'язано з тим, що суспільна думка за умов впливу засобів масової інформації є визначальною для визначення іміджу. Вона сприяє досягненню успіху в житті, в професійному кар'єрному поступі. Професійний іміджевий розвиток особистості як суб'єкта діяльності розкриває перед нею перспективи визнання, рівню авторитету, є умовою професійної самореалізації і досягнення професійних вершин. Тобто, розвиток особистісних характеристик під час професійної діяльності – необхідна умова професійного зростання та самореалізації індивіда.

Ми дослідили особливості формування індивідуального іміджу в аспекті його формування у майбутніх викладачів технологій. На нашу думку він відповідає трьом головним вимогам. По-перше, ґрунтується на ментальному потенціалі студентів, зорієнтованих на постійний розвиток духовно-моральних та професійно-особистісних компетентностей, що стимулює формування визначених на рис. 1. компонентів іміджу. По-друге, знання і реалізація в діяльності показників

визначеної на рис. 1 структури гармонізує іміджевий зовнішній вигляд, психологічний стан майбутнього фахівця, сприяє реалізації зовнішнього та внутрішнього настрою і відповідно поведінки в різних реальних освітніх ситуаціях. По-третє, формування іміджевих компонентів у майбутніх фахівців сприяє становленню, насамперед ключових компонентів у студентів у ставленні до життя, до себе та інших. Саме на особистісному рівні відбувається найбільш тісна взаємодія форми і змісту. На нашу думку майстерність фахівця ґрунтується на чотирьох основних компонентах: риси характеру, морально-етичні цінності, професійні знання й досягнення та професійні якості, які складають професійний імідж особистості.

Таким чином ми прийшли до висновку, що майбутні фахівці-педагоги знаючи закономірності формування індивідуального іміджу, його структуру можуть визначати власну траєкторію свого удосконалення, а вілтак і знайти своє місце в житті. Іміджевий учитель для школярів є еталонною моделлю «Вчителями мають бути кращі люди суспільства» [3, с. 5]. Кожен педагог повинен бути яскравою особистістю, оскільки він як людина зацікавлює учнів, розвиває інтерес до свого предмета.

Ми вважаємо, що досягнення визначених І. Волинець, якостей учителя: любов до дітей; почуття національної гідності; чесність, совість, справедливість, об'єктивність; витримка, стриманість, терпеливість; організаторські здібності, уміння працювати з дитячим колективом; усебічний розвиток; принциповість і вимогливість; оптимізм, любов до життя, чуйність, гуманне ставлення до людей; творчий склад мислення; тактовність [7] можливе за створення системи, що ґрунтується на закономірностях й структурі індивідуального іміджу та принципах дидактики. Необхідною умовою для цього є запровадження запропонованого в практику формування дієвих ключових та предметних компетентностей у майбутні фахівців технологій, що приведе до ефективних результатів. Водночас слід зауважити, що «на основі особистих якостей у процесі професійної підготовки в педагога мають бути сформовані необхідні вміння» [1, с. 20].

Отже, важливість питання формування особистісного іміджу беззаперечно. Саме тому, у процесі вивчення дисципліни «Технологія побутової діяльності» приділяється значна увага питанням створення індивідуального іміджу, зокрема стилю, догляду за своєю зовнішністю (одягом та взуттям, волоссям, шкірою, нігтями). Майбутні вчителі трудового навчання вивчають також правила етикету, що є невід'ємною частиною особистісного іміджу, вони розуміють, що потрібно розумно враховувати вимоги моди, створюючи свій зовнішній вигляд, і дотримуватися правила: бути одягненим, за можливістю, якомога більш елегантно та сучасно.

Також вивчаючи вищезазначені правила догляду за собою та створення власного стилю під час вивчення даної дисципліни, студенти вивчають

вимоги сучасного суспільства до стиля вчителя трудового навчання та «створюють образ сучасного вчителя трудового навчання», визначають вплив кожного з елементів іміджу такого вчителя на сприйняття його учнями, батьками та колегами. Вивчаючи основи курсу «Технологія побутової діяльності» студенти оволодівають навиками виконання сервіровки столу, столового етикету, організації раціонального харчування, догляду, що є складовим створення власного іміджу.

Дисципліна «Технологія побутової діяльності» відіграє координуючу роль у підготовці майбутніх учителів трудового навчання до їх професійної діяльності

Таким чином, у процесі створення іміджу сучасного вчителя трудового навчання у процесі вивчення дисципліни «Технологія побутової діяльності» студенти стають більш готовими до проходження педагогічної практики та майбутньої професійної діяльності.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розробок.

Питання іміджевого вигляду вчителя не нове, проте його актуальність із роками нівелюється в суспільстві. Щороку до школи приходять працювати молоді спеціалісти, які щойно закінчили заклади вищої освіти. Їх навчали, що зовнішність учителя – складовий елемент педагогічної технології, яка, відповідно, є структурним компонентом педагогічної майстерності. З огляду на це, очевидна залежність між цими поняттями.

Вдало дібраний гардероб також допоможе не тільки справити приємне враження на довколишніх, а й підкреслить професійні та особисті якості педагога. Виходячи з цього проблема формування іміджу вчителя є актуальною і доцільним є удосконалення наявної системи розвитку педагогічної майстерності щодо створення механізму формування стійкого цілісного образу педагога (педагогічного іміджу), який забезпечить оптимальні умови для навчання й виховання учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Барна Н. В. Імеджологія : навч. посіб. [для дист. навч.], за наук.ред. В. М. Бебика. К.: Університет "Україна", 2007. 217 с.
2. Булатова О. Имидж педагога – мода или необходимость? *Директор школы*. 2003. № 2. С. 74–78.
3. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2007. Вип. 22. С. 65–74.
4. Нуреева О.С., Скворчевська О.В. Вдалиий імідж як запорука професійного успіху. *Географія*. 2007. №7 (83). С. 33–36.

5. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навчальний посібник. / Зязюн І.А. та ін. К.: Вищ. шк., 2006. 606 с.

6. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учебное пособие для педагогических учебных заведений / Под ред. А. И. Пискунова. М., 2001.

7. Волинець І.М. Особистісний імідж сучасного педагога загальноосвітнього навчального закладу. *Електронне наукове фахове видання «Народна освіта»* Випуск №1(28), 2016 р. С. 32-36

REFERENCES

1. Barna, N.V. (2007) *Imedgiologia* [Imedology]. Kyiv.
2. Bulatova, O (2003) *Imidg pedagoga – moda ili neobhodimost?* [Teacher image - fashion or necessity?]
3. Kovalchuk, L. (2007) *Formyuvanya imidgy maibytнього vchitelya u procesi vivichennya pedagogichnih discipline v klasichnomy vysi* [The form of the image of the May Day teacher in the process of teaching pedagogical disciplines in the classical university]
4. Nureieva, O.S., Skvorchevska, O.V. (2007) *Vdalyi imidzh yak zaporuka profesiinoho uspikhu* [Successful image as a guarantee of professional success]
5. Ziaziun, I.A. (2006) *Pedahohichna maisternist: Khrestomatia: Navchalnyi posibnyk* [Pedagogical skills: Reader: Textbook]
6. Pyskunov, A.Y. (2001) *Istorija pedagogiki i obrazovaniya. Ot zarozhdeniya vospitaniya v pervobytnom obshchestve do konca XX v.: Uchebnoe posobie dlja pedagogicheskikh uchebnyh zavedenij* [History of pedagogy and education. From the origin of education in primitive society to the end of the 20th century: Textbook for pedagogical educational institutions]. Moscow.
7. Volynets, I.M. (2016) *Osobystisnyi imidzh suchasnoho pedahoha zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu* [Personal image of a modern teacher of a secondary school]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МИРОНЕНКО Наталя Василівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів технологій.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

MIRONENKO Natalya Vasilivna is a candidate of pedagogical sciences, a senior lecturer in the theory and methodology of technological training, labor protection and safety of life of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of research interests: preparation of future technology teachers.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2020 р.